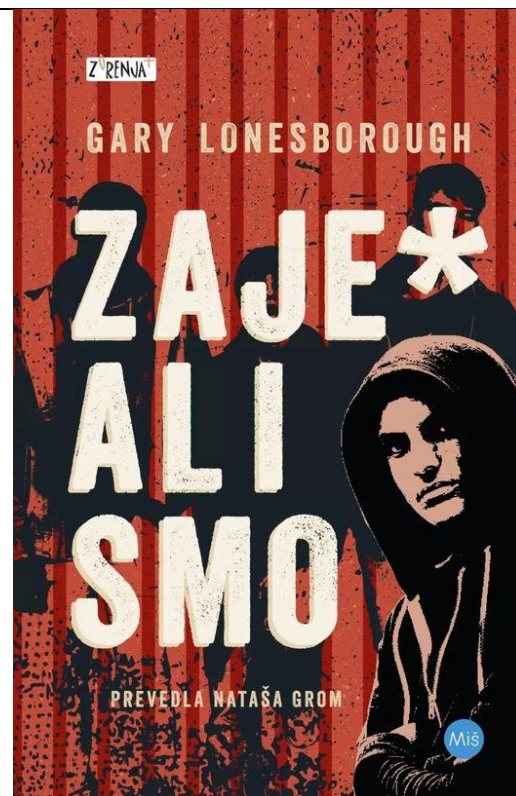

Franzoso, Andrea: **Bil sem buli : resnična zgodba Daniela Zaccara**. Prevod Tatjana Šivic. (Družina, 2024), 182 str.
 | M – 4. stopnja
 | Očetje in sinovi | Kriminal | Zapori | medvrstniško nasilje | družinsko nasilje | odraščanje | bulizem | zapori za mladoletne | zaporniško življenje | komune | fantje | kriminal | bančni ropi | Italija

Lonesborough, Gary: **Zaje*ali smo**. Prev. Nataša Grom. (Miš, 2024), 287 str.
 | M – 4. stopnja
 | Staroselci | Družbena neenakost | Avstralija | Rasizem | Mladostniki | Kazenske sankcije | Aborigini | družina | fantje | maščevanje | prijateljstvo | žrtve rasizma

Dva problemska romana za mlade bralce, predvsem za srednješolce in odrasle, za pogovore o družinskem in medvrstniškem nasilju, bulizmu, kriminalu, zaporih za mladoletne, komunah idr. V romanu *Zaje*ali smo* tudi o rasizmu, družbeni neenakosti, skupnost belcev in staroselcev, odvzemu otrok staroselskim staršem idr.

Bil sem buli

Zgodba obsega 20 let Daniela Zaccara, od prvih spodrseljavev do vse hujših dejanj, kraje avtov, celo bančnih ropov, potem pa vrsta prizadevanj, da bi se spravil na pravo pot, številne aretacije, sojenja, prevzgojni domovi in zapori ... na koncu mu uspe, dokonča šolo, diplomira na univerzi, postane vzgojitelj mladih prestopnikov. Spoznamo zaničljiv odnos njegovega očeta, tudi njegova previsoka pričakovanja, brezpogojno mamino ljubezen, tudi ljubezen nekaterih deklet, potem pa razumevanje vzgojiteljev idr. Pokaže se tudi, kako pomembna sta branje in izobraževanje!

»Brez besed ni bil samo nesposoben, da bi se izražal in se sporazumeval, temveč tudi ni mogel razmišljati. Rezultat? Resničnost, ki ga je obdajala, je zanj postala nerazumljiva. Zaradi tega je trpel in se jezil. Nekega dne je Serafino prosil za nasvet: »Kako naj se naučim besede, ki jih nimam?« »Brati moraš, Daniel.« (...) »Ah ne, kakšno zvezo pa ima to? Branje je živi dolgčas.« »Naredi, kakor hočeš. A če nimaš besed, ti ostane samo še nasilje.« (str. 104)

Zaje*ali smo

16 letni Jamie s svojima prijateljema neke noči ukrade avto arogantnemu mladeniču krajevnege belega veljaka. V prvoosebni pripovedi se Jamie sooča s svojimi občutki, dejanji in prestajanjem kazni v mladostniškem zaporu, vmes pa so vpleteni spomini na otroška leta, ko je še živel z mamo in očetom. Odloči se, da bo stopil na pravo pot, pri tem mu pomagajo starejši brat, razumevajoča teta in stric, nekateri mentorji, pa tudi spoznanje, da se lahko izrazi s poezijo. Karkoli se mu je zgodilo v življenju, bo treba sprejeti in preseči ter postati odrasel.

»Razmišljam o tem, kako me je sleherni trenutek v življenju privedel do naslednjega. Ne bi želel v zapor za mladoletnike, če se neki belec, ki je posedal v pisarni, nekega dne ne bi odločil, da mami in ati nista dovolj dobra starša meni in Treyu. Mislim, da z Dallyjem in Lennyjem ne bi ukradli avta, če bi še vedno živel z mami in atijem. Imel bi bolj normalno življenje in ne bi pristal v rejništvu. Moji spomini ne bi bili tako megleni.«

Odlična je tudi spremna beseda *Zajebati --- a ne obupati* Nastje Holc, socialne pedagoginje in vodje oddelka za vzgojo v Prezgojnem domu Radeče (str. 283-286).

Spodbude za branje:

Bil sem buli je tretjeosebna pripoved pisca, ki se posveča pisanju mladinskih knjig, toda pred tem je služil kot karabinjer in mdr. štiri leta živel pri jezuitih in delal na posestvu, in v teh službah je spoznal mladostniške prestopnike, njihova dejanja in tudi rehabilitacijo. Pripoved, členjena v krajša poglavja, ki so vsa naslovljena, je korektna, dovolj natančna, toda nekako suha, poročevalska.

Zaje*ali smo je prvoosebna pripoved pisatelja, pripadnika staroselskega ljudstva Yuin v Avstraliji, zato je pripoved veliko bolj doživeta in tudi bolj literarizirana. Členjena je v poglavja, ki so zgolj oštevilčena in razdeljena na tri sklope, ki pa so naslovljeni *Fant*, *Kraj teme*, *Moški*.

Usodi obeh glavnih junakov sta podobni, kar se tiče prestopniških dejanj, toda tudi zelo različni, kajti avstralska zgodba je obenem prežeta z rasizmom, ki je ključno pri tem, da pride do prestopništva. V obeh primerih sta glavna junaka iz razbitih družin, toda Danielova starša sta ločena, njegov oče je grob in sina zaničuje, medtem ko je mama ljubeča, prav tako sestra; Jamie in starejši brat pa sta bila odvzeta staroselskima staršema, ker je oblast menila, da starša nista dovolj skrbna, fanta sta odraščala pri teti in stricu, ki sta bila sicer ljubeča, Jamie se ni želel srečati s pravima staršema, dokler ni razumel, da nista kriva, da se je družina razbila.

Morda bi posvetili nekaj pozornosti temu, kako so belci v Avstraliji odvzemali otroke družinam domorodcev!

Kakšne prevzgojne domove in programe sta imela glavna junaka in kakšne zapore za mladoletnike? Oba so mentorji spodbujali k branju: zakaj? Oba se po določenem času odločita, da se bosta spremenila, in to je ključno za njuno prevzgojo in napredovanje! Tudi ni, da bi ves čas krivila druge za svoje stranpote, družinske in družbene razmere, treba se je vzeti v roke, prevzeti odgovornost za svoja dejanja idr. Oba sta se izobraževala in postala mentorja v prevzgojnih mladinskih domovih.

Ali je spremna beseda pri takšnih problemskih romanih dobrodošla? Jo pogrešamo v knjigi *Bil sem buli*?

Mladi bralci bodo na marsikaj opozorili, vpletli bodo tudi svoja mnenja in izkušnje. Res jim prisluhnimo!

Nadaljnje spodbude za branje:

Kakšne so izkušnje mladih bralcev in bralk z medvrstniškimi nasiljem?

Mladinskih knjig o mladostniškem nasilju je zelo veliko. Katere nam bodo svetovali naši mladi bralci? Zakaj jih priporočajo? Prosimo jih za kratko utemeljitev. (Naj ne pripovedujejo zgodb, da nam ne pokvarijo zanimanja.)

Nekaj jih boste našli tudi v Priporočilnici Bralne značke, če vtipkate geslo »medvrstniško nasilje«:

<https://www.bralnaznacka.si/sl/priporocene-knjige/?niz=medvrstni%C5%A1ko+nasilje&type=41&search=!%C5%A1%C4%8Di&start=0>

Če vtipkate geslo »nasilje«, pa seveda še mnogo več: <https://www.bralnaznacka.si/sl/priporocene-knjige/?niz+=nasilje&type=41&search=!%C5%A1%C4%8Di>

Navedla bom samo še en roman s to temo, ker je del dogajalnega prostora prav Prevzgojni dom Radeče, kjer dela piska spremne besede, in ki smo ga pri Bralni znački leta 2006 ponatisnili v Zbirki Zlata bralka, zlati bralec:

Karlovshek, Igor: **Gimnazijec**. (Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS, 2006), 291 str.